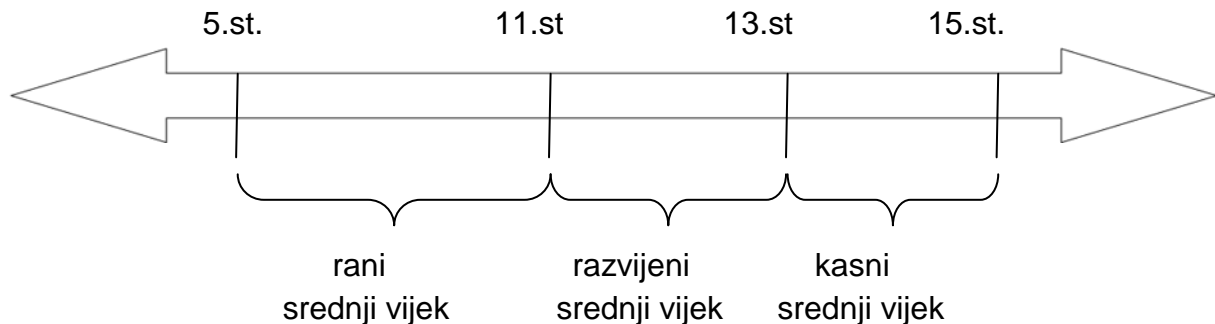

SREDNJI VIJEK

Srednji vijek je veliko povijesno razdoblje koje traje od pada Zapadnog Rimskog Carstva 476. godine do otkrića Amerike 1492. godine.

VELIKA SEOBA NARODA

Uzroci	Klimatske promjene, nedostatak obradivih površina
Povod	provala Huna u 4. stoljeću
Trajanje	od 5. do 9. stoljeća
Narodi	Germani, Slaveni, Arapi, Normani i Mađari (prije seobe nomadski stočari i mnogobošci, nakon seobe sjedilački ratari i jednobošci)
Posljedice	pad Zapadnog Rimskog Carstva, stvaranje europskih država, tri civilizacije na obalama Sredozemlja: bizantska, arapska i civilizacija zapadnog kršćanstva

Germani - skupina indoeuropskih naroda koji naseljavaju prostor između Rajne, Dunava, Visle i Baltičkog mora. Žive nomadskim načinom života, a bave se poljodjelstvom, stočarstvom i lovom. Žive u rodovskom uređenju, zajednički obrađuju zemlju i dijele prihode i ratni plijen. Germanska plemena su: Franci, Langobardi, Alemeni, Angli, Sasi, Goti, Vandali, Danci, Šveđani, Norvežani. Vjera je politeistička, a pismo koje su upotrebljavali naziva se runsko pismo (rune).

Slaveni – skupina indoeuropskih naroda. Pradomovina Slavena je prostor između Labe, Odre, Baltičkog mora, Dnjepra i Karpata. Bave se poljodjelstvom, stočarstvom i lovom. Žive u rodovskim zajednicama. Slaveni se dijele na: Istočne – Rusi, Ukrajinci, Bjelorusi; Zapadne – Poljaci, Česi, Slovaci; Južne – Hrvati, Srbi, Slovenci, Crnogorci,

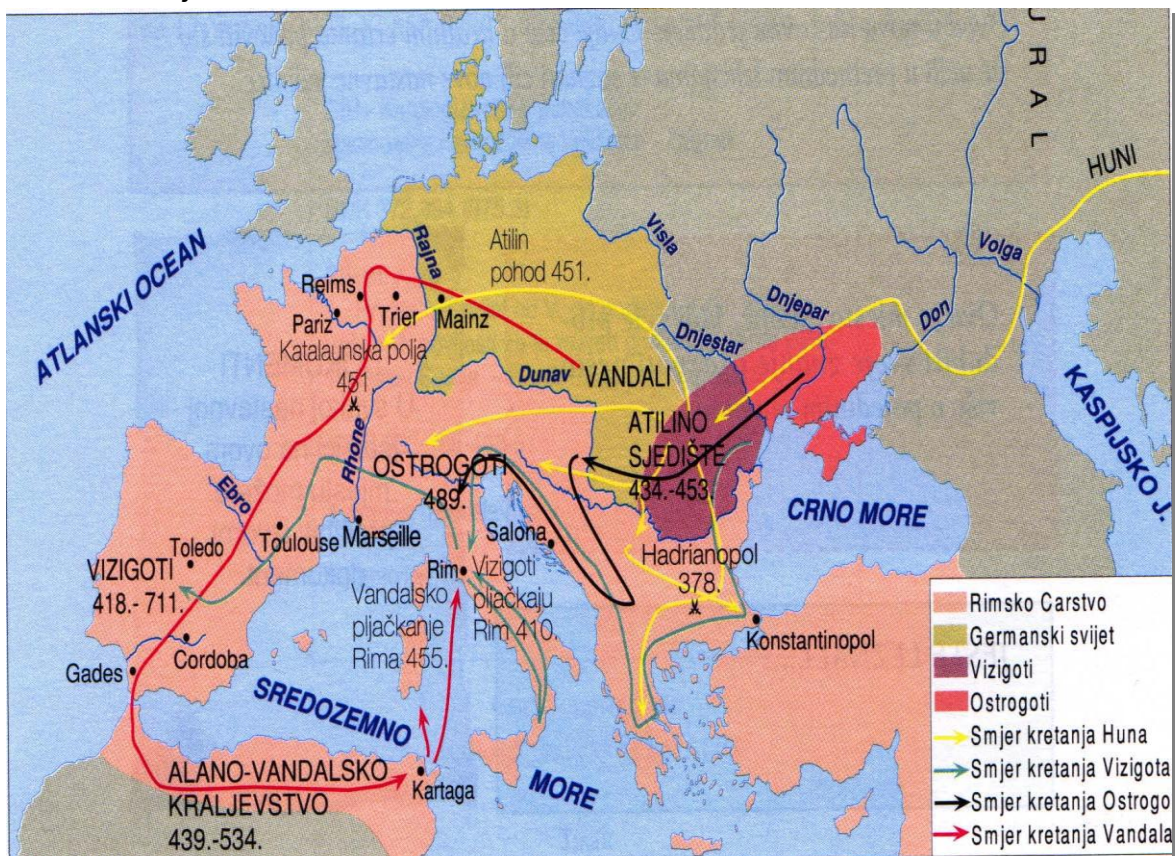
Makedonci, Bugari. Prodor Huna, Germana i Avara potaknuo je seobu Slavena. U 7. stoljeću osnovana je Samova država u Panoniji – plemenski savez Slavena.

Arapci – semitski narod koji je naseljavao Arapski poluotok. Žive u nomadskim plemenima i bave se uglavnom stočarstvom. U početku su mnogobošci, a nakon prijelaza na islam u 7. stoljeću kreću u osvajanja.

Normani (Vikinzi) – germanska plemena iz Skandinavije. Kao vješti moreplovci i hrabri ratnici tijekom 9. i 10. stoljeća brojnim su pljačkaškim pohodima ugrožavali čitavu Europu.

Mađari – pripadaju ugrofinskoj skupini naroda. Pradomovina je bila između rijeke Volge i planine Ural. U 9. stoljeću prelaze Karpate i doseljavaju u Panoniju.

Huni su bili nomadski, ratnički narod mongolskog podrijetla. Nakon neuspjelih napada na Kinu krenuli su prema Zapadu. Huni iz Azije u Europu prodiru 375. godine kroz „Vrata naroda“ – između Kaspijskog jezera i Urala. Nailaze na Gote na obalama Crnog mora. Istočne Gote (Ostrogoti) su pokorili, a Zapadni Goti (Vizigoti) su prešli na teritorij Rimskog Carstva. Huni su sa Ostrogotima krenuli prema Panonskoj nizini. Time je započela velika seoba naroda. Vizigoti su se pobunili protiv Rimljana koji su ih počeli iskorištavati i prodavati kao robove. Nakon bitke i pobjede nad Rimljanima kod Hadrijanopola 378. godine Vizigoti se sele iz Panonije u Ilirik. Podjela i slabljenje Carstva omogućila je Vizigotima da osvoje Rim. Pod vodstvom Alarika zauzeli su i opljačkali Rim 410. godine. Nakon toga su krenuli prema Pirinejskom poluotoku gdje su osnovali svoju državu.

Germansko pleme Vandali koji su u 5. stoljeću naselili sjevernu Afriku napali su i razorili Rim 455. godine (vandalizam – bezrazložno pljačkanje i uništavanje).

Huni su jezgru svoje države osnovali u Panoniji (današnja Mađarska). Hunski vođa Atila u 5. stoljeću je stvorio veliku i moćnu državu koja se prostirala od Kaspijskog jezera do Rajne. Organizirao je pljačkaške upade u Rimsko Carstvo. Zapadno Carstvo se branilo, a Istočno Carstvo je plaćalo danak. U bitci na Katalunskim poljima kod Pariza 451. godine Rimljani i Franci su porazili Hune. Ubrzo nakon bitke je umro Atila (453.) i hunska država se raspala.

Nakon što je zbacio posljednjeg cara Zapadnog Rimskog Carstva germanski vojskovođa Odoakar proglasio se kraljem. Bizantski car poslao je Ostrogote da sruše Odoakrovu vlast. Ostrogoti, pod vodstvom kralja Teodorika, dolaze u Italiju i osnivaju svoje kraljevstvo sa sjedištem u Raveni.

Na teritoriju nekadašnjeg Zapadnog Rimskog Carstva germanski narodi osnovali su svoje države: Ostrogoti u Italiji i Iliriku, Vizigoti u južnoj Galiji i Španjolskoj, Franci u Galiji, Vandali u sjevernoj Africi, Angli i Sasi u Britaniji.

Bizant

Za razliku od Zapadnog, Istočno Rimsko Carstvo ili Bizant preživjelo je seobu naroda. Carstvo se prostiralo na području jugoistočne Europe, Male Azije, Bliskog i srednjeg Istoka, sjeverne Afrike. Prijestolnica Carstva je Konstantinopol (Carigrad). Stanovnici Carstva nazivaju se Romani. Od 5. stoljeća službeni jezik u upravi, sudstvu i školstvu je grčki.

Car Justinijan I. (527.- 565. godine) je pokušao obnoviti jedinstveno Carstvo. Vodio je ratove protiv Vandala, Ostrogota, Vizigota, Slavena, Bugara i Perzije. Osvojena područja u Italiji i sjevernoj Africi uredio je kao vojna namjesništva – egzarhate sa sjedištima u Raveni i Kartagi. Dao je sagraditi baziliku Aja Sofija u Carigradu. Izdao je Zbornik građanskog prava u kojem su objavljeni rimski i bizantski propisi.

Franačka

Franci su germanski narod koji se u 5. stoljeću doselio na područje provincije Galije. Doselili su pod vodstvom Meroveja (otuda ime dinastije Merovinga). Franačka plemena je ujedinio Klodvig koji je prihvatio kršćanstvo i započeo proces kristijanizacije Franaka. Stvarnu vlast u franačkoj državi imali su majordomi (upravitelji kraljevog dvora). Najpoznatiji majordomi bili su Karlo Martel i Pipin Mali.

Karlo Martel je utemeljio dinastiju Karolinga, a njegov sin Pipin Mali preuzeo je vlast zbacivši posljednjeg merovinškog kralja polovicom 8. stoljeća. Najznačajniji vladar dinastije Karolinga je bio Karlo Veliki (768. - 814. godine). Karlo Veliki je želio obnoviti Zapadno Rimsko Carstvo. Bio je papin saveznik i zaštitnik papinske države (stvorena u 8. stoljeću nakon što je Pipin Mali papi poklonio posjede sa kojih je protjerao Langobarde). Karlo Veliki je vodio osvajačke ratove protiv Langobarda, Sasa, osvojio je dio Pirinejskog poluotoka (ratovi protiv Arapa). Porazio je Avare i protjerao ih iz Podunavlja. Franačka je postala najmoćnija sila u nekadašnjem Zapadnom Rimskom Carstvu. Država je bila podijeljena na grofovije i marke. Karlo Veliki je širio kršćanstvo i papin utjecaj među osvojenim narodima.

Papa ga je na Božić 800. godine okrunio za cara Svetog Rimskog Carstva. Taj čin izazvao je sukob sa Bizantom. Mirom u Acheni 812. godine Franačka i Bizant su podijelili Europu. Za vladavine Karla Velikog došlo je do karolinške renesanse – obnove i uzleta kulture i umjetnosti koji je započeo na Karlovom dvoru. Pišu se i prepisuju knjige, razvija se pismo, grade se nove građevine, osnivaju škole. Nakon Karlove smrti započele su borbe za vlast između njegovih nasljednika. Borbe su završile sklapanjem mira u Verdunu (Verden) 843. godine Franačka je podijeljena na Zapadu Franačku, Istočnu Franačku i Lotarovu državu (Lotaringiju).

Arapi

Prorok Muhamed u 7. stoljeću propovijeda novu vjeru među Arapima na Arapskom poluotoku. Nova vjera u jednog boga Alaha nazvana je islam (arapski-predanost), a vjernici su muslimani (pokornici). Zbog sukoba sa aristokracijom i trgovcima iz Meke Muhamed je bio prisiljen pobjeći u Medinu. Taj Muhamedov bijeg 622. godine naziva se hidžra. Od tada započinje muslimanska era. Sveta knjiga islama je Kuran.

Muhamed je ujedinio arapska plemena propovijedajući o svetom ratu (džihad) kojim bi se nevjernici preobrtili na islam. Nasljednici Muhameda nazivaju se kalifi.

Na vrhuncu moći Arapi su vladali cijelim Arapskim poluotokom, Palestinom, Sirijom, Perzijom do rijeke Ind. Zauzeli su i sjevernu Afriku odakle su početkom 8.stoljeća prešli Gibraltar i osvojili cijeli Pirinejski poluotok. Daljnji prodor u zapadnu Europu zaustavio franački majordom Karlo Martel. Arapska država je bila podijeljena na kalifate. Razvijeni gradovi imali sustave kanalizacije, tržnice, uličnu rasvjetu, policijsku službu.

Arapi su kao trgovci bili važni posrednici između Zapada i Istoka (kineske i indijske kulture).